

Centrum Szkolenia i Organizacji
Systemów Jakości
Politechniki Krakowskiej
im. Tadeusza Kościuszki

Studia podyplomowe
„Zarządzanie jakością wg norm ISO 9000” ed. 33

**Aspekty prawno - ekonomiczne
zarządzania jakością**

Odpowiedzialność za produkt

Edyta Jose

data: 14 maja 2023

ISO
9001

Prawa konsumenta muszą być uwzględniane w procesie zarządzania przedsiębiorstwem z tego względu, że to klient (konsument) decyduje o korzyściach, jakie producent otrzymuje z użytkowania produktów i jego decyzja jest wiążąca dla firmy, jej przetrwania i rozwoju.

Jakie zatem prawa konsumenta muszą być uwzględniane przez zarządzających przedsiębiorstwem? Można je sprowadzić do trzech podstawowych:

- 1. Prawo do pełnej informacji o produkcie.**
- 2. Prawo do bezpiecznego użytkowania produktów.**
- 3. Prawo do odszkodowania za szkody spowodowane niebezpiecznie wadliwym produktem.**

Ad 1. Prawo do pełnej informacji o produkcie

Konsument musi być **świadomy swojego wyboru produktu** na rynku.

Ma mu to ułatwić odpowiednia, kompleksowa informacja o właściwościach i skutkach funkcjonowania produktów.

Dlatego producent jest zobowiązany dostarczyć tego rodzaju dane, co więcej – **ich brak jest równoznaczny z wadą produktu.**

Produkt anonimowy jest traktowany jako **wadliwy, a nawet niebezpiecznie wadliwy**, gdyż brak informacji w postaci ostrzeżeń przed skutkami ubocznymi może narazić jego użytkownika na utratę zdrowia, życia czy mienia.

Ad 1. Prawo do pełnej informacji o produkcie

Prawo do informacji jest realizowane trzema sposobami, jako:

1. Informacja towarzysząca produktowi.
2. System informacji o zagrożeniach.
3. Publiczne wezwania do zwrotu zakupionych niebezpiecznie wadliwych produktów.

Ad 1. Prawo do pełnej informacji o produkcie

1. Informacja towarzysząca produktowi.

Jest to opis właściwości produktu, a także ostrzeżenia przed możliwością powstania uszkodzenia, zamieszczone na wyrobie lub jego dokumentacji.

Regulacje dotyczące informacji o produkcie są zawarte w dyrektywach nowego podejścia dotyczących grup wyrobów, objętych obszarem regulowanym, na przykład: **2009/48/WE (zabawki dla dzieci)**, **Rozporządzenie (WE) 1223/2009 (wyroby kosmetyczne)**.

Kwestie informacji dotyczących grup wyrobów nie objętych dyrektywami szczególnymi ujęto w dyrektywie **2001/95/WE w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów**, gdzie m.in. sprecyzowano obowiązki producenta i sprzedawcy. Należą do nich: po stronie producenta – dostarczenie pełnej informacji o produkcie (także ostrzeżeń o ewentualnym niebezpieczeństwie i możliwościach przeciwdziałania zagrożeniom), po stronie sprzedawcy – gromadzenie informacji o zagrożeniach i współpraca z producentem w tym zakresie.

Ad 1. Prawo do pełnej informacji o produkcie

2. System informacji o zagrożeniach

System informacji o zagrożeniach wymaga powołania lub wyznaczenia organów nadzoru nad bezpieczeństwem użytkowników, których zadaniem jest:

- **pobieranie próbek** – badanie bezpieczeństwa produktów wprowadzonych na rynek,
- **informowanie** społeczeństwa **o zagrożeniach** ich bezpieczeństwa,
- **wydawanie** tymczasowych **zakazów sprzedaży** produktów w czasie trwania ich badań, jeśli domniemywa się, że są one niebezpiecznie wadliwe,
- **podejmowanie decyzji o wycofaniu** z rynku wyrobów niebezpiecznych i ewentualnym ich zniszczeniu.

Cytowane wcześniej regulacje europejskie zobowiązują producenta do podejmowania działań zmniejszających ryzyko wad (np. testowanie produktów, analiza skarg i reklamacji, stosowanie środków umożliwiających identyfikację produktu), a także obserwowanie produktu na rynku i w użytkowaniu.

Ad 1. Prawo do pełnej informacji o produkcie

3. Publiczne wezwania do zwrotu zakupionych niebezpiecznie wadliwych produktów

Dotyczą tych niebezpiecznie wadliwych produktów, których pojawienie się na rynku zwiększa ryzyko powstania szkody.

Są to działania, które przedsiębiorstwo podejmuje w obawie przed zapłatą ewentualnych odszkodowań.

Przedsiębiorstwo ponosi nakłady związane z procesem wycofania niebezpiecznie wadliwych produktów, ale też jest ryzyko utraty wiarygodności i zaufania do produktów firmy (co zwiększa koszty utraconych szans).

Ad. 2. Prawo do bezpiecznego użytkowania produktów.

Rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa ludzi i środowiska są zawarte w **dyrektywach nowego podejścia**.

Jako techniczne dyrektywy szczególne określają one **warunki, jakie muszą być spełnione przez producenta określonej grupy wyrobów**.

Dyrektywa taka zawiera informacje dotyczące całego **systemu zapewnienia bezpieczeństwa danej grupy produktów** (np. maszyn).

Sprecyzowane więc są tu wymagania, jakie muszą być spełnione podczas projektowania, produkcji i wprowadzania do obrotu.

Ad. 2. Prawo do bezpiecznego użytkowania produktów.

Ponadto w Dyrektywach Nowego Podejścia wyspecyfikowane są **wymagania odnoszące się do oznaczeń produktu oraz informacji dla użytkownika, a także rodzaju koniecznych badań technicznych i zasad ich dokumentowania**. Określony jest również **zakres nadzoru i obserwacji stopnia bezpieczeństwa**.

Produkt objęty techniczną dyrektywą szczególną może być wprowadzony na rynek Unii Europejskiej tylko wtedy, gdy producent udokumentuje jego zgodność z wymaganiami.

Potwierdzeniem tej zgodności jest oznakowanie CE (*Conformité Européenne*).

Te produkty, które nie są objęte technicznymi dyrektywami szczególnymi, podlegają wymaganiom cytowanej wcześniej dyrektywy [2001/95/WE w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów](#).

Ad. 3. Prawo do odszkodowania za szkody spowodowane niebezpiecznie wadliwym produktem.

Innowacyjne rozwiązania w zakresie **odpowiedzialności za produkt** (*product liability*) zakładają, że szkoda wynika z istnienia **wady**.

Porównanie podejść do pojęcia produktu wadliwego

Podjęcie tradycyjne	Podjęcie nowe
<ul style="list-style-type: none"> ➤ niezgodność z wartością użytkową ➤ bezpieczeństwo użytkowania jako jedna z cech produktu ➤ zapewnienie bezpieczeństwa użytkownikom produktu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niezgodność z wartością oczekiwaną przez klienta i społeczeństwo ➤ bezpieczeństwo użytkowania jako priorytetowa cecha produktu ➤ zapewnienie bezpieczeństwa użytkownikom produktu oraz osobom trzecim (postronnym) ➤ produkt przyjazny dla środowiska ➤ poszanowanie zasobów Ziemi

Ad. 3. Prawo do odszkodowania za szkody spowodowane niebezpiecznie wadliwym produktem.

Porównanie podejść do pojęcia produktu wadliwego

Adresatem innowacyjnych rozwiązań w zakresie produktu wadliwego nie jest już tylko odbiorca użytkowanego produktu, któremu producent poprzez instytucje rękojmi i gwarancji może w niewielkim stopniu zadośćuczynić za poniesione straty spowodowane produktem wadliwym, ale całe społeczeństwo i jego otoczenie objęte nowymi zasadami odpowiedzialności za produkt (product liability),

OZNAKOWANIE CE – DEKLARACJA PRODUCENTA

Znak CE to deklaracja producenta, że produkt jest zgodny z wymaganiami, w tym z tzw. **zasadniczymi wymaganiami** wynikającymi z **dyrektyw Nowego Podejścia**.

DYREKTYWY NOWEGO PODEJŚCIA (1)

Dyrektywy Nowego Podejścia (New Approach) to stosowany od 1985 roku system harmonizacji norm technicznych w UE.

https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/harmonised-standards_en

Poszczególne dyrektywy obejmujące określone grupy produktów ustanawiają **zasadnicze wymagania**, które mają gwarantować wysoki poziom ochrony użytkowników i środowiska.

Dyrektywy musiały zostać wdrożone przez **wszystkie państwa członkowskie**.

DYREKTYWY NOWEGO PODEJŚCIA (2)

System ten ma na celu **ujednolicenie wymagań i zlikwidowanie barier technicznych**.

Dyrektywy określają tylko **wymagania zasadnicze**, których spełnienie musi zapewnić producent.

Sposób, w jaki te wymagania zostaną spełnione (rozwiązania techniczne) zależy od producenta.

Deklaracja producenta o zgodności z normami i **oznakowanie produktu znakiem CE** umożliwiają wprowadzenie produktu do obrotu na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

DYREKTYWY NOWEGO PODEJŚCIA (3)

Informacja o Dyrektywach na stronie PKN: <https://www.pkn.pl/polskie-normy/normy-prawo/dyrektywy-ue/noweglobalne-podejscie>

<https://www.pkn.pl/polskie-normy/dyrektywy-rozporzadzenia-i-normy>

Uwaga! Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego co pół roku w drodze obwieszczenia ogłasza **numery i tytuły norm zharmonizowanych** do każdej z dyrektyw:

<https://www.pkn.pl/polskie-normy/komunikaty-decyzje-i-obwieszczenia-prezesa-pkn/obwieszczenia-prezesa-pkn-w-monitorze>.

Bieżące komunikaty w zakresie aktualnych norm można znaleźć w wyszukiwarce na stronie internetowej PKN <https://www.pkn.pl/komunikat-online>.

Stosowanie norm zharmonizowanych przez producenta stwarza domniemanie zgodności produktu z dyrektywą.

OZNAKOWANIE CE – DEKLARACJA PRODUCENTA

Produkty, które muszą spełniać wymagania, nie mogą być wprowadzane na rynek w krajach Unii Europejskiej, jeżeli nie przeszły pomyślnie **oceny zgodności z wymaganiami** i nie zostały **oznakowane znakiem CE**

Poprzez oznaczenie produktu tym znakiem producent na własną odpowiedzialność deklaruje, że **produkt jest zgodny z dotyczącymi go wymaganiami** określonymi we wspólnotowym prawodawstwie harmonizacyjnym i może być swobodnie sprzedawany i używany na terenie UE i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

OZNAKOWANIE CE – DEKLARACJA PRODUCENTA

- Znak CE tylko i wyłącznie potwierdza zgodność produktu z zasadniczymi normami.
- Nie oznacza, że produkt został wyprodukowany na terenie UE.
- Nie jest świadectwem jakości ani certyfikatem.
- Nie gwarantuje, że produkt nie jest wadliwy.
- Nie jest również znakiem towarowym.

Uwaga! Znakiem CE muszą być opatrzone również produkty, które są wprowadzane tylko i wyłącznie na rynek polski.

OZNAKOWANIE CE – PARAMETRY ZNAKU (1)

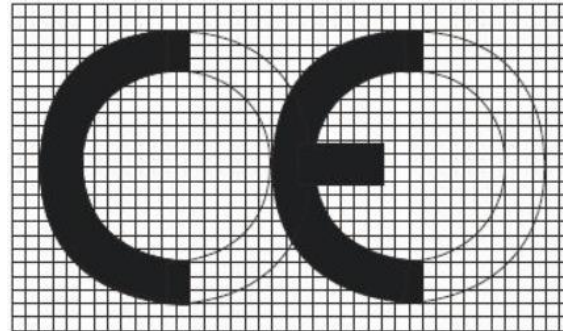
Parametry i charakter znaku CE określa:

załącznik nr II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr **765/2008** z dnia 9 lipca 2008 roku *ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu.*

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 roku ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93, Dz.U. L 218 z 13.8.2008.

OZNAKOWANIE CE – PARAMETRY ZNAKU (2)

Znak CE musi mieć wysokość co najmniej 5 mm, a obydwie litery muszą mieć taką samą wysokość.

Należy zachować odpowiednie, wskazane na rysunku proporcje.

https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en

OGÓLNE ZASADY STOSOWANIA ZNAKU CE

- Oznakowanie CE może zostać **umieszczone na produkcie przez producenta** lub przez jego upoważnionego przedstawiciela.
- Znakiem CE oznacza się **tylko produkty, dla których jest to prawnie przewidziane**. Zabronione jest oznaczanie tym znakiem jakichkolwiek innych produktów.
- Poprzez oznaczenie produktu producent przyjmuje na siebie **odpowiedzialność za zgodność produktu z normami**.
- Oznakowanie CE stanowi **jedyny znak stwierdzający zgodność produktu z normami**.
- Zakazane jest stosowanie oznakowania, które mogą wprowadzić w błąd przez podobieństwo do znaku CE.
- Inne oznaczenie można umieszczać na produkcie pod warunkiem, że nie wpływają niekorzystanie na czytelność, rozpoznawalność i znaczenie (na przykład poprzez błędne rozwinięcie skrótu) znaku CE.

SYSTEM OCENY ZGODNOŚCI

Ocena zgodności to proces przeprowadzany przez producenta w celu wykazania, czy spełniono określone wymagania dotyczące produktu.

Produkt jest poddawany ocenie zgodności zarówno w czasie fazy projektowej, jak i fazy produkcji.

System oceny zgodności jest systemem dosyć skomplikowanym z uwagi na mnogość regulacji prawnych, których stosowanie należy ustalać w stosunku do konkretnego wyrobu. Dodatkową trudność stanowi fakt, że do jednego wyrobu mogą znajdować zastosowanie różne normy.

PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI (1)

Wyroby wprowadzane do obrotu lub oddawane do użytku są poddawane **ocenie zgodności z wymaganiami**.

Dokonanie oceny zgodności jest obowiązkowe.

Oznakowanie CE umieszcza się na wyrobie podlegającym obowiązkowi oceny zgodności **po przeprowadzeniu tej oceny** i potwierdzeniu zgodności wyrobu z wymaganiami, a **przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu**.

PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI (2)

W czasie oceny zgodności, w zależności od tego, do jakiej kategorii wyrób należy, przeprowadza się (art. 8 Ustawy z 2016 roku [o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku](#)):

1) **Badania** przez:

- a) producenta, instalatora lub ich upoważnionego przedstawiciela, jeżeli nie jest wymagane przeprowadzenie badań przez laboratorium niezależne od dostawcy i odbiorcy,
- b) akredytowaną jednostkę własną, jeżeli jest dopuszczone przeprowadzenie badań przez taką jednostkę,
- c) jednostkę notyfikowaną, jeżeli jest wymagane przeprowadzenie badań przez laboratorium niezależne od dostawcy i odbiorcy;

2) sprawdzeniu zgodności z wymaganiami – przez jednostkę notyfikowaną, lub

3) certyfikacji – przez jednostkę notyfikowaną.

PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI – jednostki notyfikowane

Jednostki notyfikowane to jednostki oceniające zgodność, zgłaszane Komisji Europejskiej i innym państwom członkowskim Unii Europejskiej.

Informacje o nich zamieszczane są w **wykazie jednostek notyfikowanych**, prowadzonym przez Komisję Europejską, w odniesieniu do poszczególnych dyrektyw nowego podejścia.

Wykaz ten to tzw. baza NANDO (od New Approach Notified and Designated Organisations), ma on jednak charakter jedynie informacyjny i dostępny jest pod adresem:

<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando>

NADZÓR NAD RYNKIEM

Celem regulacji rynku jest eliminowanie zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy, ochrona konsumentów, mienia, środowiska i bezpieczeństwa publicznego, a z drugiej strony – eliminowanie barier technicznych.

W celu realizacji ww. założeń ustanowiono **system nadzoru rynku.**

ORGANY I PROCEDURY NADZORCZE W POLSCE (1)

Przewidziane są dwa rodzaje procedur, które reguluje Ustawa z 2016 roku
o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku:

- **kontrola** – w zakresie spełniania przez wyroby wymagań, kontrole w zakresie stwarzania przez wyroby zagrożenia oraz kontrole w zakresie niezgodności formalnych
- **postępowanie administracyjne** – w przypadku stwierdzenia, że produkt nie spełnia wymagań albo stwarza zagrożenie.

ORGANY I PROCEDURY NADZORCZE W POLSCE (2)

Kontrole prowadzą organy:

- wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej;
- inspektorzy pracy;
- Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej;
- Prezes Urzędu Transportu Kolejowego;
- organy nadzoru budowlanego;
- Prezes Wyższego Urzędu Górniczego;
- dyrektorzy urzędów morskich;
- wojewódzcy inspektorzy transportu drogowego;
- dyrektorzy okręgowych urzędów miar.

Uwaga! Kontrolę sprawować mogą również organy celne.

Postępowanie administracyjne prowadzą organy:

- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Prezes UOKiK; jednocześnie jest organem monitorującym system nadzoru rynku);
- okręgowi inspektorzy pracy;
- Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej;
- Prezes Urzędu Transportu Kolejowego;
- organy nadzoru budowlanego;
- Prezes Wyższego Urzędu Górniczego;
- dyrektorzy urzędów morskich;
- wojewódzcy inspektorzy transportu drogowego;
- Prezes Głównego Urzędu Miar.

ORGANY I PROCEDURY NADZORCZE W POLSCE (3)

Prezes UOKIK udostępnia na stronie internetowej Urzędu
rejestr wyrobów niezgodnych z wymaganiami lub stwarzających zagrożenie:

http://publikacje.uokik.gov.pl/hermes3_pub/

ORGANY I PROCEDURY NADZORCZE W POLSCE (4)

Organy kontroli przeprowadzają kontrolę u *podmiotów gospodarczych* (producent, importer, dystrybutor) i u przedsiębiorców używających wyrobów.

Kontrolę przeprowadza się w obecności kontrolowanego lub jego upoważnionego pracownika. Organy mogą m.in. zlecać badania i pobierać próbki wyrobów.

Jeżeli wyrób nie spełnia wymagań, albo stwarza zagrożenie – organ kontroli może wydać **zakaz jego udostępniania** na okres do 3 miesięcy. W przypadku stwierdzenia niedopełniania obowiązków ustawowych (nieprowadzenie dokumentacji etc.) – organ może nakazać **usunięcie niezgodności**.

ORGANY I PROCEDURY NADZORCZE W POLSCE (5)

W razie stwierdzenia niezgodności wyrobu z wymaganiami, albo stwarzania przez wyrób zagrożenia, organ może:

- nakazać usunięcie niezgodności;
- nakazać wycofanie wyrobu z obrotu lub użytku;
- zakazać udostępniania wyrobu;
- nakazać zniszczenie wyrobu (jeżeli wyrób stwarza poważne zagrożenie, którego nie można usunąć w inny sposób);
- nakazać powiadomienie konsumentów lub innych użytkowników o stwierdzonych niezgodnościach z wymaganiami, określając termin i sposób powiadomienia.

KARY PIENIĘŻNE (6)

Zgodnie z stawą z 2016 roku *o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku* za niedopełnienie przepisów tej ustawy na podmioty gospodarcze (producenta, importera lub instalatora) może zostać nałożona administracyjna kara pieniężna.

Przykłady kar administracyjnych:

- Za wprowadzanie do obrotu lub oddawanie do użytku wyrobu niezgodnego z wymaganiami - do **100 000 zł.**
- Za wprowadzanie do obrotu lub oddawanie do użytku wyrobu podlegającego oznakowaniu CE bez tego oznakowania - do **20 000 zł.**
- Za niedopełnienie określonych w ustawie obowiązków związanych z gromadzeniem i przechowywaniem dokumentacji technicznej, dołączenia instrukcji, etykiety, deklaracji zgodności – do **10 000 zł.**

Uwaga! Kara administracyjna może zostać nałożona również na dystrybutora.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA (7)

Na gruncie Ustawy z 2002 roku o *systemie oceny zgodności* producenci (a także importerzy i inne podmioty) mogą ponosić **odpowiedzialność wykroczeniową** za wprowadzanie do obrotu produktów niezgodnie z przepisami tej ustawy (bez oznakowania CE, niespełniających wymagań itd.).

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA (8)

Odpowiedzialność karną za wprowadzanie niebezpiecznych produktów do obrotu można znaleźć w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (Dz.U. 2022 poz. 1138 z późn. zm.).

Za **wytwarzanie lub wprowadzanie do obrotu szkodliwych dla zdrowia substancji, środków spożywczych lub innych artykułów powszechnego użytku lub też środków farmaceutycznych** nie odpowiadających obowiązującym warunkom jakości grozi odpowiedzialność karna – zagrożenie karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat. Jeżeli sprawca czynu działał nieumyślnie – grozi pozbawienie wolności do 3 lat. Kary ulegają zaostrzeniu, jeżeli skutkiem czynu była śmierć człowieka albo ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób (art. 165 § 3 Kodeksu karnego).

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA (9)

Karalne może być wprowadzenie do obrotu wyrobów, które stwarzają **realne zagrożenie**. Ten przepis Kodeksu karnego nie dotyczy tylko produktów, co do których istnieje obowiązek znakowania znakiem CE. **Dotyczy on produktów wszelkiego rodzaju** i nie wiąże się z faktem, czy na konkretny produkt naniesiono znak CE, czy też nie dopełniono tego obowiązku.

W kontekście tego przepisu istotne jest przede wszystkim to, czy produkt jest szkodliwy, nieodpowiadający wymaganej jakości.

Przykładowe postępowania zakończone skazaniem za to przestępstwo dotyczyły np. leków nie odpowiadających obowiązującym normom, albo skażonej wody pitnej.

Odpowiedzialność dotyczy osób, które wytwarzają lub wprowadzają do obrotu substancje, co do których ich użytkownicy (w tym konsumenci) mogą mieć przekonanie, że ich normalne użycie (zgodne z przeznaczeniem) jest i powinno być bezpieczne.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODĘ WYRZĄDZONĄ PRZEZ PRODUKT NIEBEZPIECZNY

W prawodawstwie UE **dyrektywa** Rady z dnia 25 lipca 1985 roku nr 85/374/EWG *w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe* wprowadziła model odpowiedzialności za **produkty wadliwe (niebezpieczne)**.

Przepisy ustanawiające warunki tej odpowiedzialności wprowadzono do polskiej ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku **Kodeks cywilny** (Dz.U. 2022 poz. 1360 z późn. zm.). Odpowiedzialność ta jest odpowiedzialnością **na zasadzie ryzyka** – oznacza to, że nawet niezawinione działanie nie zwalnia od odpowiedzialności za szkodę.

PRODUKT NIEBEZPIECZNY (1)

Produktem niebezpiecznym jest produkt **niezapewniający bezpieczeństwa**, jakiego można oczekiwać, uwzględniając normalne użycie produktu.

Bezpieczeństwo, jakiego można w uzasadniony sposób oczekiwać od produktu, należy oceniać, uwzględniając przede wszystkim przeznaczenie, cechy charakterystyczne oraz obiektywne właściwości danego produktu, a także specyfikę grupy użytkowników, dla których produkt ten jest przeznaczony.

Oceniając bezpieczeństwo produktu, bierze się pod uwagę:

- **przeznaczenie**
- **cechy** – w tym jego skład, opakowanie, instrukcję montażu, instalacji i konserwacji,
- **oddziaływanie na inne wyroby**,
- **wygląd** – oznakowanie, ostrzeżenia i instrukcje dotyczące użytkowania,
- **kategorie konsumentów** narażonych na niebezpieczeństwo w związku z jego użytkowaniem.

PRODUKT NIEBEZPIECZNY (2)

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria istnieją kategorie produktów, w stosunku do których producenci powinni **przewidzieć również niestandardowe, ale możliwe do przewidzenia i bardzo powszechne użycie**, przykładowo:

- długopisy, ołówki, pióra i inne podobne przedmioty – powszechnie wkładane do ust
- zabawki, ubrania dla małych dzieci – dzieci powszechnie wkładają je do ust, gryzą, połykają małe elementy.

Zgodnie z dyrektywą **normalne użycie** to:

- użycie wynikające z przeznaczenia produktu
- znane i występujące w praktyce przypadki nieprawidłowego użycia produktu.

PRODUKT NIEBEZPIECZNY (3)

Produkty niebezpieczne mogą wyrządzić szkodę:

- **na osobie** (śmierć, rozstrój zdrowia, uszkodzenie ciała)
- **lub na mieniu** (zniszczenie, uszkodzenie rzeczy).

PRODUKT NIEBEZPIECZNY (4)

Przykłady produktów, które mogą zostać uznane za niebezpieczne:

- 1) **Ładowarka do telefonu komórkowego** - jeżeli nie dołączono do opakowania instrukcji ani na opakowaniu wyraźnie nie zaznaczono, że nie można w czasie ładowania prowadzić rozmów przez telefon, a użytkownik postępuje w ten sposób i porazi go prąd.
- 2) **Butelka szklana**, która pękła podczas zwykłego jej używania, np. picia, wkładania do koszyka zakupowego, jeżeli miała wadę materiałową lub konstrukcyjną.

RĘKOJMIA I GWARANCJA

Rękojmia i gwarancja **to dwa różne reżimy odpowiedzialności** za rzecz sprzedaną.

Rękojmia **obowiązuje zawsze** w przypadku umowy sprzedaży (w sprzedaży pomiędzy przedsiębiorcami można ją wyłączyć **w umowie**, w stosunku do konsumentów – nigdy).

Gwarancja **jest fakultatywna**, natomiast jeżeli zostanie udzielona – istnieje niezależnie od rękojmi. Co istotne - gwarancja nie wyłącza rękojmi. Gwarantem nie musi być sprzedawca – może być nim inny podmiot, np. producent.

RĘKOJMIA

Rękojmia to ustawowa i obligatoryjna **odpowiedzialność sprzedawcy** za wady fizyczne (niezgodność rzeczy z umową) lub prawne rzeczy sprzedanej.

Wada fizyczna to też nieprawidłowe zamontowanie lub uruchomienie rzeczy, jeżeli czynności te wykonał sprzedawca, albo kupujący zgodnie z otrzymaną od sprzedawcy instrukcją.

GWARANCJA

Gwarancja to zobowiązanie **gwaranta** w stosunku do kupującego, że rzecz ma określone właściwości wskazane w oświadczeniu gwarancyjnym.

Gwarancja przy sprzedaży to instytucja zupełnie **niezależna od rękojmi**. Co ważne – gwarancja nie wyłącza rękojmi. Gwarancja i rękojnia mogą istnieć równolegle (i najczęściej w praktyce tak to wygląda).

Gwarantem może, ale nie musi być sprzedawca. Może nim być np. producent, dystrybutor, importer lub inna osoba.

ŹRÓDŁA PRAWA (1)

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 roku *ustanawiające wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93*

ŹRÓDŁA PRAWA (2)

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 grudnia 2001 roku *w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów (2001/95/WE)*.

Dyrektywa ta dotyczy również grup produktów, co do których nie ma zasadniczych wymagań (nie ma obowiązku oznaczania ich znakiem CE).

Dyrektywa ta ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa wszystkich produktów wprowadzanych na rynek Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Niniejszą dyrektywę stosuje się w odniesieniu do wszystkich produktów łącznie z produktem w kontekście świadczenia usług.

Dyrektywę w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów stosuje się w przypadku braku przepisów szczególnych ustawodawstwa Wspólnoty, regulujących bezpieczeństwo danych produktów. Dyrektywa o ogólnym bezpieczeństwie produktów jest stosowana na przykład wtedy, kiedy wyrób nie podlega dyrektywom Nowego Podejścia lub Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawach znaku CE.

ŹRÓDŁA PRAWA (3)

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 roku *o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku* (Dz.U. 2022 poz. 1854 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku *o systemie oceny zgodności* (Dz.U. 2021 poz. 1344 z późn. zm.)

Ustawa z 2002 roku nie zawiera szeregu fundamentalnych postanowień (m.in. obowiązków podmiotów gospodarczych, wymagań dla jednostek notyfikowanych i organów notyfikujących). Celem nowej ustawy jest zapewnienie skutecznego systemu kar i wysokiego poziomu ochrony konsumentów i środowiska naturalnego oraz wdrożenie nowych dyrektyw UE.

ŹRÓDŁA PRAWA (4)

Do produktów, których nie obejmują normy zasadnicze (dyrektywy Nowego Podejścia), stosuje się m.in. ustawę z dnia 12 grudnia 2003 roku *o ogólnym bezpieczeństwie produktów* (Dz.U. 2021 poz. 222 z późn. zm.).

ŹRÓDŁA PRAWA (5)

Strona UOKIK:

https://www.uokik.gov.pl/ogolne_bezpieczenstwo_produkow_.php

https://www.uokik.gov.pl/ogolne_bezpieczenstwo_produkow_2.php

https://www.uokik.gov.pl/znak_ce_.php

https://www.uokik.gov.pl/znak_ce_2.php

MATERIAŁ DODATKOWY

SYGNALIŚCI

SYGNALISTA

- osoba, która działając w dobrej wierze,
- zgłasza lub ujawnia informacje o nieprawidłowościach
- godzących w interes publiczny lub interes pracodawcy,
- a zachodzących w miejscu pracy

SYGNALISTA

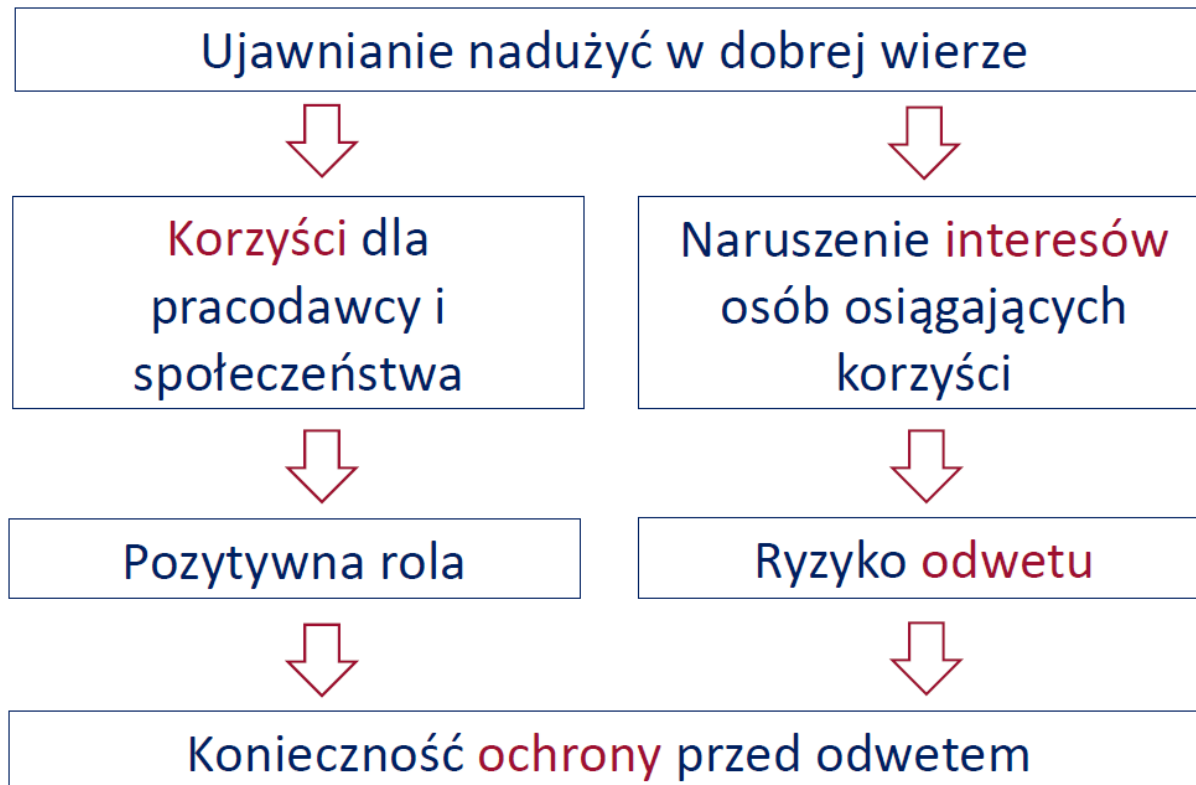
czy

DONOSICIEL

- motywy pozytywne
- ochrona dobra
- publicznego lub pracodawcy
- działanie w dobrej wierze
- informacje prawdziwe

- motywy negatywne
- chęć zaszkodzenia komuś, intryga
- działanie w złej wierze informacje często nieprawdziwe, oczerniające, plotki

RYZIKO DLA SYGNALISTY

Dyrektywa 2019/1937

- **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 27 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii**

Celem dyrektywy 2019/1937 jest poprawa egzekwowania prawa i polityk UE w określonych dziedzinach poprzez ustanowienie wspólnych minimalnych norm zapewniających odpowiedni poziom ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa UE.

Termin wdrożenia 17 grudnia 2021 r.

PROJEKT USTAWY

- **Projekt ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa**

Stan prac legislacyjnych: etap rządowy – konsultacje publiczne i międzyresortowe.
Ostatni projekt z 5 stycznia 2023 r.

Rządowe Centrum Legislacji:

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12352401/katalog/12822867#12822867>

PROJEKT USTAWY

W projektowanej ustawie określono w szczególności:

- 1) **status prawny** osoby zgłaszającej naruszenie prawa, tzw. sygnalisty;
- 2) **zakres i definicja naruszeń** prawa podlegających zgłoszeniu;
- 3) **warunki objęcia ochroną** osób dokonujących zgłoszenia;
- 4) zgłoszenie naruszeń za pośrednictwem **wewnętrznych kanałów** (obowiązek ustanowienia wewnętrznych kanałów dokonywania zgłoszeń, procedury na potrzeby zgłoszeń wewnętrznych i działań następnych w związku ze zgłoszeniami);
- 5) zgłoszenie naruszeń za pośrednictwem **zewnętrznych kanałów** (ustanowienie zewnętrznych kanałów dokonywania zgłoszeń, wskazanie organów państwa przyjmujących zgłoszenia, procedury na potrzeby zgłoszeń zewnętrznych i działań następnych);
- 6) **ujawnienie publiczne**;
- 7) **środki ochrony zgłaszających** (zakaz działań odwetowych, środki ochrony przed działaniami odwetowymi, sankcje);
- 8) **koncepcja i model instytucji centralnej** zajmującej się przyjmowaniem zgłoszeń i udzielaniem wsparcia osobom zgłaszającym naruszenia prawa.

OCHRONA SYGNALISTY – 4 WARUNKI

WARUNEK 1

Zgłoszenie dotyczy **dziedzin objętych dyrektywą** w zakresie przepisów unijnych, m.in.:

- **zamówienia** publiczne; usługi finansowe, zapobieganie praniu pieniędzy; zdrowie publiczne; dobrostan zwierząt;
- **bezpieczeństwo produktów**, żywności, transportu, systemów informacyjnych;
- **ochrona** środowiska, radiologiczna, konsumentów, prywatności, danych osobowych,
- ochrona **interesów finansowych UE** (np. funduszy europejskich, poboru cła, VAT),
- ochrona **rynku wewnętrznego** Unii (np. konkurencja, pomoc publiczna)

oraz możliwość rozszerzenia na szczeblu **krajowym**

OCHRONA SYGNALISTY – 4 WARUNKI

W projekcie ustawy:

Obowiązkowo:

te same dziedziny co w dyrektywie oraz ochrona interesów finansowych Skarbu Państwa i jednostki samorządu terytorialnego

Dobrowolnie:

podmioty mogą rozszerzyć zakres na **regulacje wewnętrzne i standardy etyczne** „ustanowione przez podmiot prawny na podstawie przepisów prawa powszechnie obowiązującego i gdy pozostają z nimi zgodne” **(tylko dla kanałów wewnętrznych)**

OCHRONA SYGNALISTY – 4 WARUNKI

WARUNEK 2

Zgłoszenia dotyczą naruszeń w kontekście związanym z pracą. Szerokie rozumienie, m.in.:

- pracownicy, także byli i kandydaci,
- zleceniobiorcy, przedsiębiorcy
- stażyści, wolontariusze, praktykanci,
- pracownicy wykonawców, podwykonawców, dostawców

Nie ma:

- klientów zewnętrznych, interesantów, stron,
- mieszkańców, konsumentów...

OCHRONA SYGNALISTY – 4 WARUNKI

WARUNEK 3

Uzasadnione podstawy, że informacje są prawdziwe w momencie zgłoszenia (dobra wiara)

(nawet, jeżeli się nie potwierdzą)

OCHRONA SYGNALISTY – 4 WARUNKI

WARUNEK 4

Zgodnie z procedurą:

- kanałem wewnętrznym
- zewnętrznym (właściwy organ krajowy lub UE) – tylko dziedziny obowiązkowe
- ujawnienie publiczne – tylko dziedziny obowiązkowe

TRZY PROCEDURY ZGŁASZANIA

PROCEDURA ZGŁOSZEŃ WEWNĘTRZNYCH

Procedury na potrzeby zgłoszeń wewnętrznych i działań następnych powinny obejmować takie elementy jak:

- kanały przyjmowania zgłoszeń zaprojektowane, ustanowione i obsługiwane w sposób zapewniający poufność i ochronę tożsamości sygnalisty (ale też osoby trzeciej wymienionej w zgłoszeniu) oraz uniemożliwiające uzyskanie do nich dostępu osobom nieupoważnionym,
- wyznaczenie bezstronnych osób lub działu właściwego do podejmowania działań następnych w związku ze zgłoszeniami oraz do komunikacji z sygnalistą,
- ustalenie rozsądnego terminu na przekazanie informacji zwrotnych (nie dłuższego jednak niż trzy miesiące od potwierdzenia otrzymania zgłoszenia),
- zapewnienie zrozumiałych i łatwo dostępnych informacji na temat procedur na potrzeby dokonywania zgłoszeń zewnętrznych do właściwych organów.

OCHRONA SYGNALISTY – 4 POZIOMY

1. ochrona tożsamości sygnalisty
2. ochrona przed działaniami odwetowymi w miejscu pracy, w tym próbami i groźbami
- na pracodawcy spoczywa ciężar dowodu, że podjęte działanie nie jest działaniem odwetowym
3. wsparcie właściwych organów (PIP?)
4. ochrona w postępowaniach prawnych (sądowych, dyscyplinarnych itp.)
 - spór np. w sądzie pracy ciężar dowodu na pracodawcy
 - umarzanie postępowań o zniesławienie, naruszenie tajemnicy, praw autorskich itp. na wniosek sygnalisty

OCHRONA INNYCH OSÓB

Z ochrony **takiej jak sygnalista** korzystają:

- osoby **pomagające** w dokonaniu zgłoszenia, merytorycznie, technicznie itp.,
- osoby **fizyczne** powiązane z sygnalistami, np. krewni i współpracownicy,
- osoby **prawne** powiązane z sygnalistami w kontekście związanym z **pracą** np. będące **własnością** sygnalisty, będące **pracodawcą** lub **zleceniodawcą** sygnalisty

OCHRONA INNYCH OSÓB

Z ochrony **takiej jak sygnalista** korzystają:

- osoby **pomagające** w dokonaniu zgłoszenia, merytorycznie, technicznie itp.,
- osoby **fizyczne** powiązane z sygnalistami, np. krewni i współpracownicy,
- osoby **prawne** powiązane z sygnalistami w kontekście związanym z **pracą** np. będące **własnością** sygnalisty, będące **pracodawcą** lub **zleceniodawcą** sygnalisty

OCHRONA OSÓB KTÓRYCH DOTYCZY ZGŁOSZENIE

- domniemanie niewinności,
- prawo do obrony, w tym do wysłuchania i dostępu do akt,
- ochrona tożsamości w toku postępowania

OCHRONA OSÓB KTÓRYCH DOTYCZY ZGŁOSZENIE

- domniemanie niewinności,
- prawo do obrony, w tym do wysłuchania i dostępu do akt,
- ochrona tożsamości w toku postępowania

ISO 37002:2021

ISO 37002:2021

EN: Whistleblowing management systems

Systemy zarządzania zgłaszaniem nieprawidłowości – Wytyczne

Wytyczne - nie podlega certyfikacji

ISO 37002:2021

W normie podano wytyczne dotyczące ustanowienia, wdrożenia i utrzymania skutecznego systemu zarządzania zgłaszaniem nieprawidłowości opartego na zasadach zaufania, bezstronności i ochrony w następujących czterech etapach:

- a) przyjmowanie zgłoszeń o nieprawidłowościach;
- b) ocena zgłoszeń dotyczących nieprawidłowości;
- c) reagowanie na zgłoszenia nieprawidłowości;
- d) zamykanie spraw dotyczących nieprawidłowości.

System zarządzania zgłaszaniem nieprawidłowości może być samodzielny lub może być stosowany jako część ogólnego systemu zarządzania.

ISO 37002:2021

Struktura i definicje podobna do innych norm zarządzania

- **Trzy zasady: zaufanie, bezstronność, ochrona**
- Zakres systemu i wdrożenie: oparte na analizie kontekstu i oczekiwaniach interesariuszy
- uwzględnienie analizy ryzyka niezgodności lub innej równoważnej (np. korupcji lub nadużyć)

Ważna rola: przywództwa i zaangażowania kierownictwa

- osoby zarządzającej systemem
- świadomości i szkoleń dla personelu

ISO 37002:2021

Naruszenia: działania lub zaniechanie, które może wywołać szkodę (*pojemna definicja wykraczająca poza nieprzestrzeganie przepisów prawa*)

Sygnalista: działa w dobrej wierze

- zgłoszenia mogą dotyczyć dowolnych naruszeń
- zgłaszać może każdy

Zgłoszenia:

- otwarte (z imienia i nazwiska)
- poufne (ochrona tożsamości sygnalisty)
- anonimowe

określa się w zakresie systemu

ISO 37002:2021

System powinien obejmować:

- Przyjmowanie zgłoszeń
- Wstępną ocenę
- Dochodzenie wewnętrzne
- Realizację wniosków z dochodzeń